

گفت و گو با اکبر طاهری

سرباز رس سازمان نظام مهندسی معدن استان آذربایجان غربی

پرسا صفرییرانوند

کارشناس بخش مجله

اکبر طاهری لیسانس خود را در رشته مهندسی معدن از دانشگاه مهندسی معماری دانشگاه اژه از میر ترکیه گرفته است.

از سال ۱۳۶۲ لغایت ۱۳۷۸ به مدت ۱۶ سال در پست‌های کارشناسی امور معادن و رئیس اداره بهره‌برداری اداره کل معادن و فلزات آذربایجان غربی انجام وظیفه نموده و از سال مذکور تا بازنشستگی (۱۳۹۴) صنایع و معادن به مدت ۱۷ سال به عنوان معاون امور معادن و صنایع معدنی و قائم مقام سازمان در خدمت بخش معدن استان بودم. البته در طی این مدت همزمان به مدت یک سال مسئولیت سرپرستی سازمان صنایع و معادن و یک دوره ریاست سازمان نظام مهندسی معدن استان را داشتیم.

فعالیت‌های معدنی و برای کلیه معادن ضروری و مؤثر خواهد بود
ثانیاً بر اساس ماده ۲ قانون اصلاح قانون معادن و ماده ۱۰۰ آئین‌نامه
اجرائی آن جزو وظایف حاکمیتی وزارت صنعت، معدن و تجارت
می‌باشد.

نحوه تعامل با معدنکار و متقاعد کردن وی در بازرسی و

ارزیابی ایمنی معدن چه تأثیری در روند کار دارد؟

می‌دانیم که صنعت معدنکاری ذاتاً به دلیل تأثیر عوامل مختلف
و فراوان یک صنعت پر مخاطره و حادثه‌خیز می‌باشد لذا چنانچه
مسئولین فنی محترم معادن معدنکار را با عوامل و شرایط مؤثر
در ایجاد حوادث و هزینه‌های بعدی آن از قبیل ضایع شدن ماده
معدنی، خسارت وارده بر وسایل تولید، هزینه‌های پرداختی،
زمان از دست رفته، از دست رفتن نیروی انسانی و تأثیر سوء آن
بر جامعه محلی و معدنی آگاه نمایند. مطمئناً نه تنها نیازی به

بازرسی و ارزیابی ایمنی در معادن چه اهمیتی دارد؟

با نگرش و توجه به اینکه توسعه پایدار در معادن زمانی صورت
خواهد گرفت که به موازات توسعه کمی و کیفی اکتشاف، استخراج
و فراوری مواد معدنی بهبود شرایط ایمنی نیز در کانون توجه
قرار گیرد لذا تحقق این امر مهم و مسئولیت‌ها و وظایف محول
شده در ماده ۲ قانون معادن به وزارت صنعت، معدن و تجارت
در گرو نظارت مستمر بر عملکرد فعالان در حوزه معدن و صنایع
معدنی در خصوص رعایت قوانین و مقررات حاکم و جاری در کلیه
فعالیت‌های معدنی و توجه ویژه به سلامت و بهداشت و ایمنی
کارکنان و کارگران معادن می‌باشد.

بازرسی و ارزیابی مؤثر در معادن در چه صورتی اتفاق

می‌افتد؟

اولاً انجام بازرسی و ارزیابی ایمنی در تمامی مراحل انجام

◀ چه نظری برای بهبود بازرسی و ایمنی دارید؟

- ۱- بازنگری و ساده‌سازی و حذف موارد زائد و تکراری در فرم‌های مورد عمل فعلی
- ۲- ادغام دو فرم بازرسی و ارزیابی ایمنی با هم
- ۳- اجرای طرح بازرسی در کلیه معادن دارای پروانه بهره‌برداری و یا اجازه برداشت
- ۴- اجرای طرح بازرسی در محدوده‌های اکتشاف گروه‌های ۴، ۵، ۶ تعریف شده در ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن
- ۵- اجرای آن حداقل چهار مرحله در سال
- ۶- حمایت دستگاه‌های متولی از بازرسی در صورت ارائه پیشنهاد اصلاح عملیات و یا تعطیلی معدن و یا سایر موارد مورد نظر بازرس در مواقعی که مورد اعتراض بهره‌برداران قرار گیرد.

◀ روش‌های حمایت و تشویق بازرسی چگونه است؟

- ۱- با توجه به ناچیز بودن حق الزحمه‌های پرداختی به بازرسان در قبال زحمات و مسئولیت‌هایی که متوجه شان می‌باشد می‌بایست حق‌الزحمه‌ای معادل حداقل حق‌الزحمه یک ماهه مسئول فنی متناسب با رتبه پروانه اشتغال وی در نظر گرفت.
- ۲- امتیاز ویژه ای برای بازرسی در زمان ارتقاء رتبه پروانه اشتغال آنان منظور گردد.
- ۳- محدود نمودن ارجاع بازرسی از نظر تعداد معادن به بازرسان منتخب و ملاحظه و رعایت رتبه پروانه اشتغال بازرسان در سپردن مسئولیت بازرسی چندین معدن به آنان

◀ آیا انجام بازرسی و ارزیابی ایمنی را کافی می‌دانید؟

تا آنجایی که بنده اطلاع دارم طرح بازرسی از معادن کشور از سال ۱۳۸۴ شروع و در برخی از سال‌ها به دلیل عدم تأمین اعتبار لازم اجرایی نگردیده و در سال‌هایی هم که اجرا گردیده در تعداد محدودی (حداکثر ۱۵ درصد معادن) از معادن در حال بهره‌برداری بوده است.

همه می‌دانیم که معادن سنگ‌های تزئینی بعد از معادن زغال سنگ حادثه خیزترین معادن کشور می‌باشند.

لذا می‌بایست طرح بازرسی در کلیه معادن زغال سنگ و

مقاعد کردن معدنکار جهت همکاری در اجرای طرح بازرسی و ارزیابی ایمنی معدن نخواهد بود بلکه مورد استقبال آنان قرار خواهد گرفت. ضمناً پیشنهاد می‌گردد از آنجایی که طبق تبصره ۵ ماده ۱۴ قانون معادن بهره‌برداران معادنی که در جهت بهره‌برداری بهینه و فراوری و صیانت از ذخایر معدنی، ارتقاء بهره‌وری و تحقیق و توسعه و اکتشاف و حفظ محیط زیست در معدن مربوطه اقدام می‌نمایند با تایید شورای عالی معادن از پرداخت حداکثر تا ۲۰٪ حقوق دولتی معاف می‌باشند و تحقق موارد فوق‌الذکر در گروه توجیه ویژه به رعایت موارد ایمنی می‌باشد لذا مقرر گردد آن دسته از بهره‌بردارانی که جهت افزایش سطح ایمنی و کاهش حوادث در معادن خود اقدام می‌نمایند و طی سه سال متوالی هیچ‌گونه تخطی از قوانین و مقررات و ضوابط حاکم بر فعالیت‌های معدنی و حادثه‌ای که ناشی از قصور کارفرما نباشد نداشته است از امتیازات ویژه‌ای از قبیل تخفیف در پرداخت حقوق دولتی، ارائه تسهیلات در واردات ماشین‌آلات معدنی برخوردار باشند.

◀ چگونه معدنکار ملزم به همکاری و همراهی با بازرس شود؟

با توجه به اینکه اجرای طرح فوق در تعداد محدودی از معادن اجرا می‌شود لذا وقتی معدنکار مطلع می‌گردد که مقرر شده از معدن تحت بهره‌برداری وی بازرسی انجام گیرد. ابتدا در وی شک و شبهه و نگرشی پلیسی ایجاد می‌گردد و تصور می‌کند که حتماً گزارش انجام تخلف در معدن وی داده شده و بازرسان با هدف مچ‌گیری و ایجاد ممانعت از ادامه فعالیت معدن اعزام می‌شوند لذا سعی می‌کند به نحوی این بازدید صورت نگیرد. لیکن چنانچه قبل از شروع طرح فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی‌های لازم در خصوص اهداف اجرای طرح بازرسی و ایمنی در معادن به بهره‌برداران صورت گیرد و آنان متوجه شوند که هدف از اجرای طرح شناخت نواقص، ایرادات و اشکالات و موارد نا ایمن در معدن از سوی بازرسی مجرب بوده که نتایج و بازخورد آن اصلاح روش استخراج و بهره‌برداری، افزایش بهره‌وری، کاهش ضایعات و قیمت تمام شده و اصلاح و رفع موارد نایمن خواهد بود مطمئناً از اجرای طرح استقبال و همکاری و همراهی لازم را با بازرسان اعزامی به عمل خواهند آورد.

معدنی اداره کل صمت استان و گروه تخصصی معدن سازمان نظام مهندسی معدن و سربازرس وضعیت معادن از لحاظ ایمنی بررسی و معادن حادثه خیز و یا معادنی که احتمال بروز حوادث در آن‌ها پیش بینی می‌شود در اولویت انتخاب قرار داده شوند. لیکن متأسفانه شاهد بالا بودن ضریب شدت و شیوع حادثه و نسبت فوت به میزان تولید سالیانه در معادن می‌باشیم. البته در این میان نباید اثرات مثبت اجرای طرح را که هر چند در تعداد محدودی از معادن صورت گرفته در افزایش سطح ایمنی نادیده گرفت و مطمئناً چنانچه این طرح هم اجرا نمی‌گردید تعداد و شدت حوادث به مراتب بیشتر از ارقام فعلی می‌شد.

◀ سخن پایانی

می‌دانیم که ذخایر معدنی از جمله ثروت‌های ملی و طبیعی است که به همراه نیروی انسانی ماهر زیربنای توسعه اقتصادی کشورها را تشکیل می‌دهد و هر کشوری که الگوهای توسعه‌ای خود را بر مبنای بخش معدن پایه‌گذاری کند اقدامی بنیادین و اساسی را در توسعه پایدار صنعتی و اقتصادی برداشته است لذا قانونگذار با نگرش به اهمیت موضوع تکالیف و وظایفی را طبق مواد ۲ و ۳۴ قانون اصلاح قانون معدن و ماده ۱۰۰ آئین‌نامه اجرایی آن جهت صیانت از ذخایر معدنی و نیروی انسانی شاغل در آن را به وزارت صنعت، معدن و تجارت واگذار کرده است و طبق تبصره ذیل ماده ۱۰۲ آئین‌نامه اجرایی انجام عملیات معدنی و صنایع معدنی را زیر نظر اشخاص دارای مجوز صلاحیت نظام مهندسی معدن الزامی نموده است لیکن مشاهده می‌گردد اجرای تکالیف تعیین شده فوق‌الذکر در عمل با مشکل مواجه می‌باشد زیرا از طرفی پتانسیل کارشناسی معدن در تشکیلات ادارات کل صمت استان‌ها محدود و علی‌رغم افزایش روز افزون فعالیت‌های اکتشافی و بهره‌برداری از معادن امکان استخدام نیروی کارشناسی جدید برای ادارات کل مزبور ممکن نیست و در نتیجه امکان کنترل رعایت اهداف و تکالیف تعیین شده در قوانین فوق‌الاشاره برای ادارات کل استان‌ها ممکن نبوده و از طرفی باتوجه به اینکه اکثر معادن فاقد امکانات رفاهی و اسکان در شان مسئولین فنی و یا وسایل ایاب و ذهاب آنان می‌باشند عملاً حضور مستمر در سر معادن و نظارت بر حسن اجرای عملیات معدنی برای آنان نیز ممکن نیست لذا عملاً در حال حاضر عدم نظارت مستمر بر عملکرد بهره‌برداران و مسئولین فنی احساس می‌گردد که جهت رفع این نقیصه مهم پیشنهاد اجرای

سنگ‌های تزئینی صورت گیرد که عملاً این موضوع رعایت نمی‌گردد. به طور مثال در استان آذربایجان غربی که با داشتن حدود ۲۵۰ فقره معدن سنگ تزئینی یکی از استان‌های مستعد معدنی کشور در این زمینه می‌باشد در دوره قبل تنها در ۶٪ معادن سنگ تزئینی طرح یاد شده اجرا گردید.

لذا اجرای طرح با وجود محدودیت از نظر تعداد معادن در استان ما کارساز نبوده و متأسفانه همه ساله حوادث متعددی در معادن استان رخ می‌دهد که منجر به فوت ۳-۴ نفر از پرسنل زحمتکش معادن می‌گردد و فلذا می‌بایست تغییر اساسی در روش و نحوه اجرای طرح صورت گیرد و با انجام بازرسی آن هم یکبار در سال در تعداد معدود و محدودی از معادن انتظار نداشته باشیم که اجرای طرح مؤثر واقع گردد. زیرا وضعیت از لحاظ فیزیکی در معادن ثابت نیست و با پیشرفت عملیات در هر معدن جبهه کاری جدیدی با شرایط و مشخصات متفاوت از نظر شیب، ارتفاع و عرض و... ایجاد می‌گردد که مستلزم مطابقت آنان با ضوابط و معیارهای فنی و ایمنی می‌باشد. به همین سبب نظارت مستمر بر فعالیت‌های انجام شده در کلیه معادن ضرورت دارد.

◀ نحوه همکاری بهره‌برداران با موضوع بازرسی و ارزیابی ایمنی چگونه است؟

بنده از این فرصت ایجاد شده استفاده کرده نهایت تشکر و قدردانی خود را از مجموع دست‌اندرکاران اجرای طرح بازرسی و ارزیابی ایمنی در معادن استان‌مان بلاخص معدن‌داران تلاشگر و مسئولین فنی محترم به دلیل همکاری و همراهی شان با بازرسی و ارزیابان ایمنی اعلام می‌نمایم. زیرا بنده در پنج سالی که به عنوان سربازرس انتخاب شده‌ام به ندرت با عدم همکاری آنان با اجرای طرح مواجه بودم و این شعور بالای معدن‌داران و مسئولین فنی معادن استان را می‌رساند و هرچقدر بهره‌برداران متخصص و خیره‌تر در امور معدنی بودند با علاقه بیشتری از اجرای طرح استقبال نموده‌اند.

◀ بازرسی و ارزیابی ایمنی چه تأثیری در روند حوادث داشته است؟

گرچه در استان آذربایجان غربی در فرآیند انتخاب معادن جهت اجرای طرح بازرسی و ارزیابی ایمنی سعی شده با برگزاری جلسات مشترک فی مابین کارشناسان معاونت امور معادن و صنایع

پروانه‌های اشتغال به صورت تخصصی‌تر صادر شوند زیرا شاهدیم فرد یا افرادی با استفاده از سوابق و تجربیات کاری خود در معادن غیر تزئینی اقدام به دریافت پروانه اشتغال کرده سپس مسئولیت فنی معادن سنگ تزئینی را تقبل نموده‌اند و یا بالعکس آن هم صورت می‌گیرد.

در خاتمه از کلیه دست‌اندرکاران برگزاری طرح بازرسی و ارزیابی ایمنی در معادن منجمله اداره کل صنعت، معدن و تجارت و سازمان نظام مهندسی معادن استان به دلیل همکاری‌های صمیمانه نهایت تشکر را داشته و آرزوی سال‌های فاقد حادثه معدنی در معادن را دارم.

کامل مفاد ماده ۱۰۱ آئین نامه اجرای قانون معادن و واگذاری کلیه اختیارات امور بازرسی و ارزیابی ایمنی و نظارت بر کلیه معادن کشور در هر مرحله از عملیات معدنی به سازمان نظام مهندسی معادن کشور واگذار و سازمان مزبور نیز جهت اجرای بهینه امور نظارت تحولی اساسی در شیوه کنونی ایجاد و به‌گونه‌ای عمل گردد که برای هر ۱۵-۱۰ فقره معدن واقع در یک محدوده جغرافیایی و فارغ از نوع و طبقه ماده معدنی یک نفر بازرس انتخاب تا بر عملکرد بهره‌برداران و مسئولین فنی نظارت مستمری داشته باشند.

ضمناً جهت ارتقاء سطح ایمنی و اعمال روش‌های اصولی معدنکاری و استفاده مطلوب و مؤثر از دانش فنی و تجربیات اعضای محترم سازمان‌های نظام مهندسی در معادن پیشنهاد می‌نمایم که